

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PRANEŠĖJŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. XIII-804
PAKEITIMO IR PAPILDYMO PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau - Projektas)
(TAP-21-559(2); TAIS Nr. 21-20656(3))

2021-06-08 Nr.
Vilnius

Projekto rengėjai: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas: nauja Pranešėjų apsaugos įstatymo (toliau – PAĮ) redakcija norima sustiprinti pranešėjų apsaugą į nacionalinę teisę perkeltant 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos (toliau – Direktyva) nuostatas.

Dabartinė situacija: Seimas 2017 m. lapkričio 28 d. priėmė PAĮ (įsigaliojo 2019 m. sausio 1 d.). Šiuo įstatymu buvo sukurtas ir teisiškai sureguliuotas pranešėjų apsaugos institutas, kurio atsiradimas paskatino informacijos apie neteisėtą veiklą atskleidimą bei veiksmingesnę viešųjų interesų apsaugą.

2019 m. spalio 23 d. buvo priimta Direktyva (jos nuostatos turi būti perkeltos į nacionalinę teisę iki 2021 m. gruodžio 17 d.), kuria siekiama Europos Sąjungos (ES) mastu stiprinti pranešėjų apsaugos sistemą. Sistemine Direktyvos ir PAĮ analizė parodė, kad esamas teisinis reguliavimas tik iš dalies atitinka Direktyvos reikalavimus todėl yra tikslintinas.

Projekto esmė: Projektu, atsižvelgiant į Direktyvos reikalavimus, daromi pakeitimai galiojančiame teisiniame reguliavime:

1. Yra įtvirtinamos naujos ir tikslinamos esamos sąvokos „informaciją apie pažeidimą pateikiantis asmuo“, „pranešėjas“, „pagalbininkas“, „su pažeidimu susijęs asmuo“, „su darbu susijusios aplinkybės“, „pažeidimas“, „informacija apie pažeidimą“. Pabrėžtina, kad tuo pačiu įstatyminė apsauga yra išplečiama ją užtikrinant ne tik pačiam pranešėjui, bet taip pat ir asmeniui(-ims) jam padėjusiam(-iems).

2. Išplečiamas pažeidimų, patenkančių į įstatymo reguliavimo sritį, sąrašas įtraukiant į jį pažeidimus kenkiančius ES finansiniams interesams; pažeidimus susijusius su vidaus rinka, įskaitant ES konkurencijos ir valstybės pagalbos taisyklių pažeidimus, pelno mokesčio taisyklių pažeidimus ir kt.

3. Įtvirtinama galimybė asmeniui, pateikiančiam informaciją apie pažeidimą, atsižvelgiant į faktines aplinkybes tiesiogiai kreiptis į kompetentingą instituciją (t.y. nebūtinai naudotis vidiniu pranešimo kanalu).

4. Sustiprinama asmenų konfidencialumo apsauga nustatant, kad informacija apie asmenis, tyrime nedalyvaujantiems asmenims negali būti teikiama, o tapatybė atskleidžiama tik kai tai yra būtina ir proporcinga atliekant tyrimą.

5. Nustatomas draudimas daryti neigiamą poveikį ne tik asmenims, pateikusiems informaciją apie pažeidimą, šeimos nariams, bet taip pat giminaičiams, kolegoms, dirbantiems įstaigoje arba kitame su įstaiga subordinaciniais ryšiais susijusiame juridiniame asmenyje, kuriame

asmens, pateikusiai informaciją apie pažeidimą, šeimos narys, giminaitis, kolega dėl informacijos apie pažeidimą pateikimo gali patirti neigiamų padarinių.

6. Nustatoma, kad kompetentingas subjektas, gavęs informaciją vidiniu kanalu, ar kompetentinga institucija, turi informuoti asmenį apie informacijos gavimą, pateikti „grįžtamąją informaciją“, perduoti informaciją pagal kompetenciją (terminai nustatomi trumpi – pvz. asmens informavimas, kad informacija gauta, numatytas nedelsiant, bet ne ilgiau kaip per 2 darbo dienas).

7. Reglamentuota įstaigos ir kompetentingos institucijos pareiga saugoti įrašus apie kiekvieną gautą pranešimą (5 metus nuo paskutinio priimto sprendimo).

8. Įtvirtinama galimybė kompetentingai institucijai priimti sprendimą dėl pranešėjo statuso panaikinimo (pranešėjo prašymu arba paaiškėjus, kad buvo tyčia pateikta melaginga informacija).

Taip pat atliekami kiti galiojančio PAĮ nuostatų patikslinimai.

Rengėjų vertinimu Projektui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės. Priėmus projektą neigiamų pasekmių nenumatoma, bet teisinio reguliavimo pokyčiai turės teigiamą poveikį kriminogeninei situacijai.

Derinimas: Projektas derintas su visomis ministerijomis, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Generaline prokuratūra, Verslo konfederacija, VĮ „Transparency International“ Lietuvos skyriumi, Policijos departamentu, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba, Valstybės sienos apsaugos tarnyba. Institucijų pastabos aptartos ir suderinto suorganizuotuose tarpinstituciniuose pasitarimuose.

Pirminis projekto variantas buvo svarstytas 2021 m. birželio 1 d. Tarpinstituciniame pasitarime. Pakartotinai teikiamas projektas patikslintas pagal pirminiam Projekto variantui teiktas Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės bei Viešojo valdymo grupės pastabas. Dėl Viešojo valdymo grupės pastabos, į kurių neatsižvelgta, pateikta derinimo pažyma.

Atitikimas Vyriausybės programai: Projektas neprieštarauja Vyriausybės programai.

Dalykinio vertinimo išvada: Projektą siūlome teikti į Vyriausybės posėdžio A dalį.

Patarėjas

Audrius Kasinskas

